1.2. СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА

УРЯД ПІДТРИМАВ ЗАКОНОПРОЄКТИ МІН'ЮСТУ ЩОДО СУДОВО-ПСИХІАТРИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ТА ЗАХИСТУ ДІТЕЙ ВІД МІЖНАРОДНОГО ВИКРАДЕННЯ[1]

Міністерство юстиції України

Реферат. 21 жовтня 2026 року Кабінет Міністрів України схвалив два законопроєкти, розроблені Міністерством юстиції України, і вирішив внести їх на розгляд Верховної Ради. Повідомлення Мін'юсту, поширене порталом «Судова влада України», пов'язує обидві ініціативи з посиленням захисту прав людини, удосконаленням судових процедур і приведенням законодавства у відповідність до європейських та міжнародних стандартів. Перший документ — проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо проведення судово-психіатричної експертизи у справі про адміністративне правопорушення» — має узгодити процедуру з міжнародними стандартами та практикою Європейського суду з прав людини і запобігти необґрунтованому втручанню в права особи. Пропонується встановити чіткі підстави та порядок призначення експертизи: якщо є достатні дані про можливу неосудність особи під час вчинення правопорушення, орган, що розглядає справу, призначатиме експертизу за згодою або клопотанням особи чи її законного представника; за відсутності згоди протокол разом із матеріалами справи надсилатимуть до суду невідкладно, але не пізніше 24 годин. Без згоди особи експертизу можна буде призначити лише за рішенням суду й за наявності достатніх підстав, якими можуть бути документи про надання психіатричної допомоги або відомості про неадекватну поведінку під час чи після правопорушення. Другий законопроєкт, підготовлений на виконання Дорожньої карти з питань верховенства права в процесі вступу України до ЄС, спрямований на вдосконалення виконання Гаазької конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей. Він передбачає право голів окружних апеляційних судів визначати два місцеві суди, уповноважені розглядати справи про повернення дітей, окремі правила й строки розгляду таких справ у першій та апеляційній інстанціях, винятковий захід — тимчасове поміщення дитини в сім'ю родичів або інших близьких їй осіб за ризику її переховування чи зміни місця проживання відповідачем, а також зміни до ст. 162 Сімейного кодексу України, які мають запобігти поверненню малолітньої дитини за попереднім місцем проживання, якщо особа, з якою вона проживала, вчиняла домашнє насильство. Для судових психіатрів і психологів, адвокатів і суддів повідомлення окреслює майбутні процесуальні гарантії при призначенні експертизи без згоди особи та нові правила розгляду сімейних спорів з іноземним елементом.

Ключові слова: судово-психіатрична експертиза, справи про адміністративні правопорушення, неосудність, згода особи на експертизу, практика ЄСПЛ, міжнародне викрадення дітей, Гаазька конвенція, повернення дитини, домашнє насильство, Сімейний кодекс України, Міністерство юстиції України, законопроєкт.

The Government Endorsed Draft Laws of the Ministry of Justice on Forensic Psychiatric Examination and on Protecting Children from International Abduction

Ministerstvo yustytsii Ukrainy.

Abstract. On 21 October 2026 the Cabinet of Ministers of Ukraine approved two draft laws prepared by the Ministry of Justice of Ukraine and decided to submit them to the Verkhovna Rada. The Ministry's announcement, republished by the Judicial Power of Ukraine portal, presents both as steps towards stronger human rights protection, better court procedures and closer alignment with European and international standards. The first draft concerns forensic psychiatric examination in administrative offence cases and seeks to bring the procedure into line with the case law of the European Court of Human Rights, preventing unjustified interference with personal rights. Where there are sufficient indications that a person may have been legally insane at the time of the offence, the body hearing the case would order an examination only with the consent or at the request of the person or their legal representative; without consent, the offence report and case file would be sent to court immediately and within 24 hours at most. An examination without consent could be ordered only by a court on sufficient grounds, such as records of psychiatric care or evidence of inadequate behaviour during or after the offence. The second draft, prepared under the Rule of Law Roadmap for EU accession, aims to improve implementation of the Hague Convention on the Civil Aspects of International Child Abduction. Heads of district courts of appeal would designate two local courts to hear return cases under special rules and time limits; a child could exceptionally be placed temporarily with relatives or other close persons if there is a risk of concealment; and Article 162 of the Family Code would be amended to prevent returning a young child to a person who committed domestic violence.

Keywords: forensic psychiatric examination, administrative offences, legal insanity, informed consent, European Court of Human Rights, international child abduction, Hague Convention, return of a child, domestic violence, Family Code of Ukraine, Ministry of Justice of Ukraine, draft law.

Першоджерело: *Міністерство юстиції України. Уряд підтримав законопроєкти Мін'юсту щодо судово-психіатричної експертизи та захисту дітей від міжнародного викрадення. Судова влада України. Реферат оприлюднено в журналі 22.10.2026.*

References

1. Ministerstvo yustytsii Ukrainy. Uriad pidtrymav zakonoproiekty Miniustu shchodo sudovo-psykhiatrychnoi ekspertyzy ta zakhystu ditei vid mizhnarodnoho vykradennia [The Government Endorsed Draft Laws of the Ministry of Justice on Forensic Psychiatric Examination and on Protecting Children from International Abduction] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2026. Vol. 11, No. 5 (65). URL: https://expertize-journal.org.ua/zovnishni-novyny/19661-uryad-pidtrimav-zakonoproyekti-min-yustu-shodo-sudovo-psihiatrichnoyi-ekspertizi-ta-zahistu-ditej-vid-mizhnarodnogo-vikradennya (onovlena versiia vid 22.10.2026). [in Ukrainian].